

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL E. S. IR SWEDBANK P&C INSURANCE AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2018 m. lapkričio 7 d. Nr. 242-471

Vilnius

Lietuvos bankas gavo E. S. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir *Swedbank P&C Insurance AS*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėjas 2016 m. birželio 27 d. įvykusiose varžytinėse įsigijo butą, esantį adresu: (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Butas), kurio savininkė buvo I. P. Šias aplinkybes patvirtina pareiškėjo ir antstolio D. T. parašais patvirtintas 2016 m. birželio 27 d. Turto pardavimo iš varžytinių aktas. Pareiškėjas su draudiku sudarė Gyventojų turto draudimo sutartį (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Draudimo sutartis), kuria „Kompleksinių rizikų draudimo“ variantu apdraudė Butą ir jame esantį kilnojamąjį turtą, draudimo laikotarpis nuo 2017 m. kovo 3 d. iki 2018 m. kovo 2 d. Draudimo sutartimi pagal Turto savininko civilinės atsakomybės draudimo sąlygas taip pat buvo apdrausta pareiškėjo civilinė atsakomybė.

Remiantis Lietuvos bankui pateiktais dokumentais, nustatyta, kad Vilniaus miesto apylinkės teisme buvo nagrinėjama civilinė byla pagal pareiškėjo ieškinį atsakovams I. P., D. P. bei nepilnamečiams S. P. ir I. P., atstovaujamiems atstovų pagal įstatymą I. ir D. P., dėl priverstinio išskeldinimo iš Buto. 2016 m. lapkričio 22 d. tarp pareiškėjo ir atsakovų buvo sudaryta Taikos sutartis, kurioje nurodyta, kad „ieškovas atsisako nuo ieškinyje pareikšto reikalavimo išskeldinti atsakovus iš ieškovui nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų, o atsakovė įsipareigoja išsikelti iš aukščiau nurodytų ieškovui nuosavybės teise priklausančių patalpų ir išsinešti visą jai priklausančią turtą iki 2017 m. birželio 4 d.“ 2017 m. gegužės 31 d. D. P. adresuotame antstolio I. G. (toliau – Antstolis) Patvarkyme Nr. (*duomenys neskelbtini*) nurodyta, kad, „nesant duomenų iki 2017 m. birželio 13 d., kad D. P. išsikėlė iš buto, esančio adresu (*duomenys neskelbtini*), privalo būti taikomos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 624 straipsnyje nurodytos priverstinio vykdymo priemonės, t. y. priverstinis asmens išskeldinimas.“ 2017 m. birželio 14 d. Antstolio pateikto Išskeldinimo akto duomenimis, priverstinis išskeldinimas iš Buto buvo baigtas 2017 m. birželio 14 d.

Pareiškėjas Vilniaus apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto šeštajam policijos komisariatui pateikė pareiškimą, kuriame nurodė, kad Antstoliui vykdant priverstinį išskeldinimą buvo nustatyta, kad iš buto dingę 4 vidaus durys, parketlentės, 2 kriauklės, elektros viryklė, šviestuvai, kištukiniai lizdai ir jungikliai. Pareiškėjas 2017 m. birželio 14 d. draudikui taip pat pateikė pranešimą apie apdraustam turtui padarytą žalą.

2017 m. birželio 14 d. draudiko ekspertas atliko apdrausto turto apžiūrą ir surašė Sunaikinto, sugadinto turto apžiūros aktą, kuriame pateikė išsamų sugadinto turto sąrašą. Draudikas 2017 m. rugpjūčio 18 d. pranešimu informavo pareiškėją, kad iš draudiko surinktų įrodymų ir pareiškėjo pateikto Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 5-ojo skyriaus Nutarimo panaikinti Nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą matyti, kad padaryta nusikalstama veika atitinka Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 straipsnio 1

dalį (turto pasisavinimas arba atvira vagystė). Remdamasis Draudimo sutarčiai taikomų Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 002 (2011 m. rugsėjo 21 d. redakcija) (toliau – Taisyklės) 18.2.11 papunkčiu, kuriame nustatyta, kad nedraudžiamuoju įvykiu pripažįstamas apdraustų daiktų dingimas, išskyrus atvejus, kai turtas pavagiamas apiplėšimo metu arba įsilaužus ar kitu neteisėtu būdu patekus į rakinamą patalpą, draudikas atsisakė pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią patirtus nuostolius. Draudikas taip pat nurodė, kad „šiuo atveju turtas nebuvo sugadintas neteisėtai į patalpas įsibrovusio pašalinio asmens (netikėto ir nenumatyto įvykio metu), bet asmens, kuriam turto savininkas / jo atstovas pats savo rizika patikėjo turta.“ Taisyklių 7.2.1 papunktyje nustatyta, kad draudėjas privalo su apdraustu turtu elgtis taip, kaip, nesant draudimo apsaugos, elgtųsi kiekvienas protingas ir sąmoningas turto savininkas. Draudiko teigimu, „asmenų, gyvenančių apdraustose patalpose ir / ar besinaudojančių apdraustu turtu su savininko sutikimu, pareigos saugoti turta ir elgtis atsakingai prilygintinos draudimo sutartyje aptartoms turto savininko pareigoms. Atitinkamai, žala nėra atlyginama tiek turto savininkui, tiek su jo sutikimu gyvenantiems asmenims tyčia sugadinus turta.“ Draudikas taip pat pabrėžė, kad nagrinėjamu atveju nėra galimybių nustatyti, ar nuostoliai pareiškėjui buvo padaryti Draudimo apsaugos galiojimo laikotarpiu. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis ir Taisyklių nuostatomis, draudikas pareiškėją informavo, kad patirtus nuostolius atlyginanti draudimo išmoka negali būti mokama.

Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko sprendimu, 2017 m. rugsėjo 12 d. raštu draudikui pateikė pretenziją, kurioje nurodė, kad 2017 m. birželio 14 d. įvyko įvykis (toliau – Įvykis), kurio metu dėl piktavališko apdrausto pastato sugadinimo ir sunaikinimo dėl trečiųjų asmenų veiksmų pareiškėjas patyrė nuostolių. Pareiškėjo teigimu, Įvykio metu buvo sugadinti ir sunaikinti buto elementai ir sumontuota stacionari įranga, kurie pagal paskirtį ir prigimtį yra priskirtini prie nekilnojamojo turto, o ne prie kilnojamųjų daiktų, kaip 2017 m. rugpjūčio 18 d. rašte nurodė draudikas. Pareiškėjas pabrėžė, kad, remiantis sisteminiu Taisyklių nuostatų aiškinimu, Įvykiui netaikytinos Taisyklių 18.2.11 papunktyje įtvirtintos nedraudžiamosios įvykio sąlygos, nes Taisyklių 18.2.11 papunktis yra taikytinas tik kilnojamųjų daiktų vagystės atveju. Pareiškėjas nurodė, kad šias aplinkybes taip pat patvirtina draudiko parengtos naujos redakcijos turto draudimo taisyklės, kuriose aiškiai nurodyta, kad Taisyklių 18.2.11 papunkčio sąlyga yra taikytina tik kilnojamiesiems daiktams (namų turtui).

Pareiškėjas draudikui pateiktoje pretenzijoje taip pat nurodė, kad Taikos sutarties sudarymas nepagrindžia aplinkybių, kad buvę Buto savininkai Bute gyveno teisėtai. Pareiškėjas pabrėžė, kad, remiantis Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. kovo 16 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 2A-115-516/2016, suformuota praktika, tokia situacija, kai asmens, neteisėtai gyvenančio apdraustame būste, tyčiniiais veiksmais sugadinamas turtas ir tokių veiksmų turto savininkas negali kontroliuoti, turėtų būti pripažįstama draudžiamuoju įvykiu.

Draudikas 2017 m. spalio 13 d. raštu pateiktame atsakyme į pareiškėjo pretenziją pakartojo 2017 m. rugpjūčio 18 d. rašte nurodytas aplinkybes ir pabrėžė, kad, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.2 straipsnio 5 dalimi, kilnojamasis daiktas, fiziškai pritvirtintas ar kitaip prijungtas prie nekilnojamojo daikto, taip pat įeinantis į jį, bet nepraradęs savo individualių požymių, nelaikomas nekilnojamojo daikto dalimi.

Atsižvelgdamas į tai, kad draudikas nepakeitė priimto sprendimo dėl Įvykio nemokėti draudimo išmokos, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo. Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas nurodė, kad, remiantis sisteminiu Taisyklių 15.1.8 ir 15.2.8 papunkčiuose įtvirtintų sąlygų aiškinimu, pagal Buto draudimo sąlygas draudimo apsauga yra teikiama buto įrenginiams ir statinio elementams, kurie yra neatskiriamai sumontuoti su statiniu, o pagal Namų turto draudimo sąlygas yra apdrausti namų apyvokos, t. y. namų ūkyje (buityje) naudojami kilnojamieji daiktai.

Pareiškėjas nurodė, kad, „sprendžiant, ar kilnojamasis daiktas prarado savo individualias savybes, vertinama, ar jis dėl sujungimo su nekilnojamuoju daiktu neprarado savo esminių individualių požymių. Deklaruoto įvykio metu sugadinti – sunaikinti daiktai (vidaus durys, grindų

danga (parketlentės), kriauklės, elektros viryklė, šviestuvai, kištukiniai lizdai ir jungikliai) įrengiami buto statybos stadijoje ir yra laikomi esminiais buto funkcionavimą užtikrinančiais elementais, be kurių turtas negalėtų būti naudojamas, kaip nekilnojamoji turtas pagal savo specifinę buto paskirtį ir tikslą – tenkinti asmens būsto poreikius. Šiuos daiktus nors ir įmanoma fiziškai atskirti nuo nekilnojamojo daikto, bet dėl daikto atskyrimo būtų daroma žala tiek atskiriamajam, tiek atskirtajam daiktui, atskyrimas sąlygotų daiktų vertės sumažėjimą, be jų pagrindinis daiktas negalėtų būti naudojamas pagal paskirtį arba būtų pripažintas nevisaverčiu. Taigi šiuo atveju, sunaikinti daiktai buvo sumontuoti nekilnojamojo daiktiniame objekte (bute), esančiame (*duomenys neskelbtini*), įsiliejo į nekilnojamojo daikto sudėtį, prarasdami savo individualius požymius, ir tapo neatskiriama nekilnojamojo daikto dalimi.“ Pareiškėjo teigimu, nurodytos aplinkybės patvirtina, kad Įvykio metu sugadinti daiktai pagal CK 4.2 straipsnio 4 dalį yra priskirtini prie nekilnojamųjų daiktų (yra nekilnojamojo daikto dalys). Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėjas Lietuvos banko prašė rekomenduoti draudikui išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią dėl Įvykio padarytą žalą.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas nurodė, kad, sudarydamas Draudimo sutartį, pareiškėjas draudiko neinformavo, kad Bute gyvena ankstesni jo savininkai, taip pat neinformavo apie tarp buvusių buto savininkų vykusius ginčus. Draudiko manymu, pareiškėjas nepateikė visos draudimo rizikai įvertinti reikšmingos informacijos, o „neteisingos informacijos teikimas kasacinio teismo praktikoje yra vertinamas kaip pakankamas pagrindas draudimo išmokai nemokėti ar ją sumažinti“.

Draudikas nurodė, kad pareiškėjas nepagrįstai teigia, jog Taisyklių 18.2.11 papunktyje įtvirtinta nedraudžiamoji įvykio sąlyga yra taikytina tik namų turtui. Draudiko teigimu, sisteminė Taisyklių sąlygų analizė patvirtina, kad Taisyklių 18.2.11 papunktis yra taikomas „visiems be išimties apdraustiems daiktams, t. y. ir Buto draudimo, ir namų turto draudimo atveju“. Taisyklių 15.1.8, 15.2.8 ir 18.2.11 papunkčių sąlygos negali būti tapatinamos, nes Taisyklių 15.1.8 ir 15.2.8 papunkčiuose pateiktas neapdraustų daiktų sąrašas, o Taisyklių 18.2.11 papunktyje nustatyta apdraustiems daiktams taikoma įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju sąlyga. Draudikas taip pat pabrėžė, kad Taisyklėse vartojama sąvoka „Namų turtas“ yra rašoma didžiąja raide, o Taisyklių 18.2.11 papunktyje nėra vartojamos sąvokos „Namų turtas“, „o nurodoma, jog šis papunktis yra taikomas „apdraustiems daiktams“, todėl žodis „daiktai“ negali būti prilyginamas Taisyklėse apibrėžtai sąvokai „Namų turtas“, o turi būti suprantamas taip, kaip numatyta CK 4.1 straipsnyje. Ši teisės norma numato, kad daiktais yra laikomi iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai.“ Be to, draudikas nurodė, kad pagal CK 4.2 straipsnio nuostatas daiktais pripažintini kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai.

Draudikas atkreipė dėmesį, kad nei pareiškėjo draudikui pateiktoje informacijoje, nei policijos pateiktuose dokumentuose nebuvo nurodyta, kad Įvykio metu buvo įsilaužta arba įsibrauta į apdraustą patalpą. Remiantis surinktais įrodymais ir Taisyklių 18.2.11 papunkčio nuostatomis, Įvykis pagrįstai buvo pripažintas nedraudžiamuoju.

Draudikas papildomai nurodė, kad „neginčytina, jog tokie daiktai kaip grindų laminatas, buto vidaus durys, šviestuvai, kriauklės ir elektros viryklė pagal savo prigimtį yra kilnojamieji daiktai – tokie daiktai iš vienos vietos į kitą gali būti perkelti nepakeitus jų paskirties ir nesumažinus vertės (CK 4.2 straipsnio 3 dalis). Tokie daiktai galėtų būti laikomi nekilnojamojais tik jei jie būtų sujungti su nekilnojamoju daiktu ir prarastų savo individualius požymius, nes CK 4.2 straipsnio 5 dalis numato, kad kilnojamoji turtas, fiziškai pritvirtintas ar kitaip prijungtas prie nekilnojamojo daikto, taip pat įeinantis į jį, bet nepraradęs savo individualių požymių, nelaikomas nekilnojamojo daikto dalimi. Draudiko vertinimu, sumontavus ginčo daiktus Bute, jie neprarado savo individualių požymių, todėl netapo Buto dalimi. Net ir po ginčo daiktų sumontavimo, jie galėjo būti nesunkiai atskirti nuo Buto, o tokio atskyrimo metu šių daiktų paskirtis nepasikeistų ir vertė nesumažėtų. Demontuotus ginčo daiktus vėliau taip pat sėkmingai būtų galima sumontuoti kitame nekilnojamojo turte, todėl šie daiktai laikytini nepraradusiais savo individualių požymių, todėl remiantis CK 4.2 straipsnio 5 dalimi ginčo daiktai nelaikomi

nekilnojamojo daikto dalimi. Galima daryti pagrįstą prielaidą, kad demontuotų ginčo daiktų vertė nebuvo tokia pati kaip šių daiktų sumontavimo metu, tačiau esminę reikšmę daiktų vertės netekimui turėjo ne šių daiktų sumontavimas ir demontavimas, o jų naudojimas pagal tikslinę paskirtį. Kitaip tariant, pagrįsta manyti, jog daiktų vertės netekimą nulėmė ne jų demontavimas, o natūralus nusidėvėjimas.“

Draudikas taip nurodė, kad sprendimą nemokėti draudimo išmokos lėmė ir tai, kad Butas nebuvo sugadintas neteisėtai į patalpas įsibrovusio pašalinio asmens, o nuostolius padarė asmuo, kuriam pareiškėjas „savo rizika patikėjo Butą“. Draudiko teigimu, „vadovaujantis Taisyklėmis, draudimo sutarties galiojimo metu draudėjas privalo su apdraustu turtu elgtis taip, kaip nesant draudimo apsaugos elgtusi kiekvienas protingas ir sąmoningas turto savininkas (Taisyklių 7.2.1 papunktis). Asmenų, gyvenančių apdraustose patalpose ir / ar besinaudojančių apdraustu turtu su savininko sutikimu, pareigos saugoti turtą ir elgtis atsakingai prilygintinos draudimo sutartyje aptartoms turto savininko pareigoms. Savo valia leisdamas kitiems asmenims naudotis savo turtu būtent savininkas prisiima tokių asmenų tyčinių veiksmų riziką. Draudikas negali būti įpareigojamas atlyginti žalą, kurią sąmoningai ir tyčia padarė asmenys, kuriems savininkas leido naudotis apdraustu turtu.“

Remdamasis atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi nurodytomis aplinkybėmis, draudikas pabrėžė, kad priimtas sprendimas dėl įvykio nemokėti draudimo išmokos yra teisėtas ir pagrįstas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko atsisakymo mokėti draudimo išmoką, atlyginančią dėl įvykio pareiškėjo patirtus nuostolius.

CK 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką sumokėti kitai šaliai (draudėjai) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Svarbu pažymėti, kad Draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis CK 6.156 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad draudimo sutartimi draudimo objektui teikiama draudimo apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas – atvejus, kada mokama draudimo išmoka, ir atvejus, kada draudikas yra atleidžiamas nuo pareigos mokėti draudimo išmoką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013).

Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse (standartinėse Draudimo sutarties sąlygose), tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose. Draudimo taisyklėse nustatomi atvejai, kurie laikytini draudžiamaisiais įvykiais, taip pat kurie tokiais nelaikytini. Taigi draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal įstatymuose nustatytą teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamąjo įvykio fakto nustatymu (CK 6.987 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013-04-19 nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013).

Sudarant sutartį prisijungimo būdu, standartinės sutarties sąlygos yra privalomos kitai šaliai tik tuo atveju, jeigu standartinės sutarties sąlygas parengusi šalis tinkamai jas atskleidė, t. y.

sudarė protingą galimybę kitai šaliai susipažinti su standartinėmis sąlygomis ir sutarties šalis aiškiai išreiškė savo sutikimą su sutarties sąlygomis (CK 6.185 straipsnio 2 dalis ir 6.186 straipsnio 1 dalis). Nagrinėjamu atveju šalių ginčo dėl supažindinimo su draudimo liudijime įtvirtintomis individualiomis Draudimo sutarties sąlygomis ir Taisyklių nuostatomis nėra, todėl Taisyklės laikytinos Draudimo sutarties dalimi ir Draudimo sutarties sąlygos pareiškėjui yra privalomos.

Kaip minėta, draudimo liudijime nurodyta, kad Butas ir jame esantis kilnojamasis turtas buvo apdrausti „Kompleksinių rizikų draudimo“ variantu. Remiantis Taisyklių 18.1 papunkčiu, draudimo objektą apdraudus „Kompleksinių rizikų draudimo“ variantu, draudžiamuoju įvykiu pripažįstama apdraustam turtui padaryta žala, išskyrus atvejus, kai žala kilo dėl nedraudžiamųjų įvykių.

Taisyklių 18.2 papunktis įtvirtina nedraudžiamųjų įvykių, kurių atvejais draudikas neprivalo mokėti draudimo išmokos, atlyginančios „Kompleksinių rizikų draudimo“ variantu apdraustam turtui padarytą žalą, sąlygas. Taisyklių 18.2.11 papunktyje, kuriuo remiasi draudikas atsisakydamas dėl įvykio mokėti draudimo išmoką, nustatyta, kad draudimo išmoka nemokama, jei žala kilo dėl apdraustų daiktų dingimo, išskyrus atvejus, kai turtas pavagiamas apiplėšimo metu arba įsilaužus ar kitu neteisėtu būdu patekus į rakinamą patalpą.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko sprendimu Įvykiui taikyti Taisyklių 18.2.11 papunkčio nuostatas, teigia, kad šiame papunktyje įtvirtinta nedraudžiamąjo įvykio sąlyga gali būti taikoma tik Draudimo sutartimi apdrausto kilnojamąjo turto vagystės atveju, tačiau Įvykio metu sugadinti įrenginiai buvo apdrausti pagal Buto draudimo sąlygas. Draudikas nesutiko su pareiškėju, nuroydamas, kad Taisyklių 18.2.11 papunktis yra taikytinas visiems draudimo objektams, prie kurių priskiriami ir butas bei namų turtas (Taisyklių 14.2 papunktis). Be to, atsižvelgiant į Taisyklių 18.2.11, 15.1.8 ir 15.2.8 papunkčiuose įtvirtintų sąlygų sisteminių aiškinimą, pažymėtina tai, kad šiose Taisyklių sąlygose yra nurodyti skirtingi draudimo išmokos nemokėjimo pagrindai, nes Taisyklių 15.1.8 ir 15.2.8 papunkčiuose, kuriuose išdėstytos įrenginių draudimo sąlygos, yra pateiktas nedraudžiamų daiktų sąrašas, o Taisyklių 18.2.11 papunktyje nustatytos sąlygos, kada draudimo išmoka nemokama dėl daiktams, kuriems draudimo apsauga pagal Taisyklių nuostatas yra teikiama, padarytos žalos.

Dėl Taisyklėse nustatytų draudimo objektų draudimo sąlygų aiškinimo ir Taisyklių 18.2.11 papunkčio taikymo apdraustiems objektams

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus dėl pagal Taisyklių sąlygas draudžiamų draudimo objektų ir jų draudimo sąlygų, pažymėtina tai, kad Taisyklių 14.2 papunktyje nustatyta, kad pagal draudimo sutartį gali būti apdraudžiami gyvenamasis pastatas, pagalbinis pastatas, pirtis, butas, namų turtas ir namų turtas pagal sąrašą. Taisyklių 13.1.2 papunktyje nurodyta, kas yra butas: butas, poilsio patalpos, kūrybinės dirbtuvės (su bendro naudojimo patalpomis ir bendro naudojimo mechanine, elektros, sanitarine, technine ir kitokia įranga, pagrindinėmis namo konstrukcijomis, ta dalimi, kiek tai priklauso buto savininkui bendrosios dalinės nuosavybės teise) ir priklausiniai (įskaitant inžinerinius tinklus). Inžineriniais tinklais pripažintini statinio sklype ir statinio viduje nutiesti vamzdiniai, elektros perdavimo, energijos bei nuotolinio ryšio (telekomunikacijų) linijos su jų maitinimo šaltiniais ir įrenginiais, radijo ir TV antenos, statinio įrenginiai.

Pagal Taisyklių 13.1.6 papunktį, namų turtu pripažįstami kilnojamieji daiktai, esantys bute, priklausiniuose (išskyrus atviras automobilių stovėjimo aikšteles), gyvenamajame pastate, pagalbinuose pastatuose, pirtyje, aptvertoje teritorijoje, taip pat su savimi paimti daiktai Lietuvos teritorijoje ir naudojami asmeniniame ūkyje savo ir šeimos buitiniams ir kultūriniais poreikiams tenkinti. Taisyklių 15.1.8 ir 15.1.9 papunkčiuose nustatyta, kad pagal gyvenamojo pastato, pagalbinio pastato, pirties ir buto draudimo sąlygas nedraudžiami įrenginiai ir statinio elementai (dalys ir pan.), kurie nėra neatskiriamai sumontuoti su statiniu, taip pat namų turtas, taip pat ir įmontuojami baldai, akvariumai, karnizai. Taisyklių 15.2.8 papunktyje nustatyta, kad, draudžiant

namų turta, yra nedraudžiamos statybinės medžiagos, statinio elementai, įrenginiai, išskyrus įmontuojamus baldus, akvariumus, karnizus. Remiantis nurodytomis Taisyklių nuostatomis, darytina išvada, kad pagal *namų turto* draudimo sąlygas gali būti apdrausti tik šie Taisyklių 15.2.8 papunktyje išvardyti įrenginiai: įmontuojami baldai, akvariumai, karnizai. Visi kiti įrenginiai ir statinio elementai, kurie yra neatskiriamai sumontuoti su statiniu, yra draudžiami pagal nekilnojamojo turto (statinių, prie kurių priskirtinas ir *butų* draudimas) sąlygas (Taisyklių 15.1.8 papunktis).

Ginčo šalys nesutaria, ar pagal statinių (nagrinėjamu atveju Buto) draudimo sąlygas apdraustiems įrenginiams ir statinio elementams gali būti taikomos Taisyklių 18.2.11 papunkčio sąlygos, pagal kurias apdraustų daiktų dingimas be daiktų vagystės su plėšimo ir (arba) įsilaužimo požymiais yra pripažįstamas nedraudžiamuoju įvykiu. Draudimo sutarties šalims nesutariant dėl sudarytos sutarties sąlygų turinio, sutarties sąlygos turi būti aiškinamos pagal CK 6.193–195 straipsniuose įtvirtintas bendrąsias sutarčių aiškinimo taisykles, vadovaujantis sąžiningumo bei sisteminio sutarties sąlygų aiškinimo principais. Sutartis turi būti aiškinama nustatant tikruosius sutarties šalių ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas reikšmingas aplinkybes. Esminiai sutarčių aiškinimo principai – nagrinėti tikruosius sutarties šalių ketinimus ir aiškinti sutartį sąžiningai – lemia būtinybę aiškinant sutarties sąlygas įvertinti sutarties šalių elgesį, jų subjektyvią nuomonę dėl sutarties sąlygų turinio ir tų sąlygų suvokimą sutarties sudarymo metu, tačiau kai šalių ketinimai nesutampa, būtina atsižvelgti ir į sutarties sąlygų lingvistinę reikšmę, nes sutarties teksto lingvistinė analizė gali padėti nustatyti, kurios šalies ketinimai atitinka sutarties lingvistinę prasmę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-146/2012;). Jeigu abejojama dėl sąvokų, kurios gali turėti kelias reikšmes, šioms sąvokoms priskiriama priimtinausia, atsižvelgiant į tos sutarties prigimtį, esmę bei jos dalyką, reikšmę. Kai abejojama dėl sutarties sąlygų, jos aiškinamos tas sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai. Visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai ir sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai.

Taikant lingvistinės analizės metodą, vertintinas pareiškėjo reikalavimo pagrindą sudarančių draudimo sutarties nuostatų turinys, jų gramatinė išraiška, lingvistinė prasmė. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatavo, kad, sprendžiant, ar sutarties sąlygos turinys ir formuluotė išdėstyti aiškiai, vertinama, ar esminės nuostatos yra išdėstytos suprantamai normalių gebėjimų asmeniui, ar daug nuostatų apima sąlyga, ar kiekviena iš jų detalai aptarta. Taip pat gali turėti reikšmės tai, ar sąlygos nuostata tiesiogiai suformuluota ir išreikšta taisyklėse, ar ne, ar reikšmingos nuostatos pateikiamos nuosekliai vienoje taisyklių dalyje, ar keliose vietose ir dėl to apsunkina susipažinimą ir tinkamą turinio suvokimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-38-378/2017).

Vertinant Taisyklių 18.2.11 papunkčio sąlygą lingvistiškai negalima teigti, kad nedraudžiamuoju įvykiu bus pripažįstamas ir namų turto dingimas, ir pagal statinių draudimo sąlygas apdraustiems neatskiriamai su statiniu sumontuotiems statinio elementams ir įrenginiams (išskyrus įmontuojamus baldus, akvariumus ir karnizus) padaryta žala.

Vadovaudamasis civilinių santykių subjektų lygiateisiškumo, sutarties laisvės, teisinio apibrėžtumo, teisėtų lūkesčių principais, draudikas, turėdamas įstatymo suteiktą teisę parengti draudimo rūšies taisykles, privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, taisyklėse pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos ir konkretizuotos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-45/2008), kad draudėjui, su draudiku sudarančiam draudimo sutartį, nekiltų abejonių dėl sutartimi teikiamos draudimo apsaugos apimties.

Paaiškinimuose dėl Taisyklių 18.2.11 papunkčio sąlygos turinio ir prasmės draudikas nurodė, kad šiame papunktyje pateikta dingusių „apdraustų daiktų“ samprata turi būti aiškinama

taip, kaip daiktai yra apibrėžti CK 4.1 ir 4.2 straipsniuose: „daiktas“ yra suprantamas ir kaip kilnojamas, ir kaip nekilnojamas daiktas. Taisyklių 18.2.11 papunktyje nėra aiškiai nurodyta, kad dingę daiktai reiškia ne tik apdraustus kilnojamuosius daiktus, bet ir neatskiriama su statiniu sumontuotus jo elementus ir statinio įrenginius. Taisyklių 18.2.11 papunktyje vartojama sąvoka „daiktas“, vertinant pagal vidutiniškai gerai informuoto vartotojo suvokimo standartą, įprastai yra siejama su kilnojamuoju daiktu, ir, jeigu Taisyklėse ji nėra atskirai detalizuota, negali būti suprantama kaip apimanti ir neatskiriama su statiniu sumontuotus statinio elementus, statinio dalis ir kt. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad Taisyklių 13.1.1 papunktyje, kuriame pateikiamos Taisyklėse vartojamų sąvokų apibrėžtys, sąvoka „daiktai“ taip pat yra siejama su kilnojamaisiais daiktais, draudžiamais pagal namų turto draudimo sąlygas (Taisyklių 13.1.6 papunktis). Atsižvelgiant į Taisyklių 18.2.11 papunkčio formuluotę ir išraiškos būdą, vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, apibrėžiančiomis draudimo objektų draudimo sąlygas, ir remiantis Taisyklių sąlygų sisteminiu aiškinimu, darytina išvada, kad pareiškėjas, kaip vartotojas, sudarydamas Draudimo sutartį, negalėjo pagrįstai tikėtis, kad ne tik be įsilaužimo ar plėšimo požymių apdraustų kilnojamųjų daiktų dingimas, bet ir visiems įrenginiams ir statinio elementams, kurie neatskiriama sumontuoti su statiniu (išskyrus įmontuojamus baldus, akvariumus ir karnizus), padaryta žala pagal Taisyklių 18.2.11 papunktį bus pripažinta nedraudžiamuoju įvykiu. Tai, kad draudiko prisiimti įsipareigojimai nebuvo detalizuoti ir tai leido draudėjui pagrįstai tikėtis, kad yra tam tikrų palankių sutarties sąlygų, aiškintina standartines draudimo sutarties sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir, atsižvelgiant į draudėjo, kaip silpnesniosios šalies sutartiniuose santykiuose, gynimo principą, draudimo sutarties šalių skirtingai suprantamos draudimo sutarties sąlygos aiškintinos draudėjo naudai, nustatant, kad pagal Taisyklių 18.2.11 papunkčio sąlygą nedraudžiamuoju įvykiu pripažįstamas tik namų turto dingimas, kai nėra nustatytos vagystės su įsilaužimo ar plėšimo požymiais.

Dėl Įvykio metu sugadintų arba sunaikintų daiktų pagal Buto draudimo sąlygas priskyrimo prie apdraustų įrenginių ir Buto dalių

Remiantis 2017 m. birželio 14 d. draudiko eksperto surašytu Sunaikinto, sugadinto turto apžiūros aktu (toliau – Aktas), nustatyta, kad Įvykio metu buvo padaryta ši žala: išmontuotas laminatas, išmontuotos durys (4 vienetai), išmontuotos durų staktos (2 vienetai), sugadinta lauko spyna, „išgręžta širdelė priverstiniu būdu“, išmontuoti šviestuvai (15 vienetų), išmontuoti šviestuvų jungikliai (8 vnt.), išmontuoti kištukiniai lizdai (27 vienetai), išmontuoti praustuvai (2 vienetai), išmontuota elektrinė viryklė (1 vienetas), išmontuotas virtuvės baldų komplektas, sugadintas lauko durų skambutis ir jo mygtukas, „nuimtos visų patalpų grindjuostės“, sugadinta pertvara tarp patalpos.

Vertinant, ar Akte išvardytas turtas buvo apdraustas, draudžiant Butą, svarbu tai, kad Taisyklių 13.1.2 papunktyje, kuriame yra pateikta pagal Taisyklių sąlygas galimo drausti objekto – buto sąvoka, nėra detalizuota, kokia konkrečiai įranga (bute sumontuoti įrenginiai ir buto elementai) yra apdrausta pagal buto draudimo sąlygas. Draudikas nei pareiškėjui pateiktame atsakyme į pretenziją, nei Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime dėl ginčo aplinkybių taip pat nepateikė jokių paaiškinimų, kokie įrenginiai ar Buto elementai buvo apdrausti, Draudimo sutartimi apdraudus Butą. Remiantis Taisyklių 15.1.8 papunkčiu, pagal statinio draudimo sąlygas yra draudžiami įrenginiai ir statinio elementai (dalys ir pan.), kurie yra neatskiriama sumontuoti su statiniu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad kartu su apdraustu statiniu yra draudžiamos ir visos esminės statinio (pagrindinio daikto) dalys.

CK 4.15 straipsnyje nustatyta, kad esminėmis pagrindinio daikto dalimis laikomi daiktai, kurie įeina į pagrindinio daikto sudėtį ir su juo susiję taip neatskiriama, kad be jų pagrindinis daiktas negalėtų būti naudojamas pagal paskirtį arba būtų pripažintas nevisaverčiu. Remiantis CK 4.13 straipsnio 2 dalimi, esminės pagrindinio daikto dalys yra pripažintinos antraeiliais daiktais, t. y. tik su pagrindiniais daiktais egzistuojančiais, pagrindiniams daiktams priklausančiais arba kitaip su jais susijusiais daiktais. Remiantis Taisyklių 15.1.8 papunkčiu ir CK 4.13 straipsnio 2

dalies ir 4.15 straipsnio nuostatomis, darytina išvada, kad pagal statinio draudimo sąlygas yra draudžiamos visos esminės statinio dalys (stacionarūs buto elementai, vidaus apdaila, santehnikos įranga ir kiti statinio priklausiniai), kurios yra integruotos į statinį, taip pat apdrausti visi statinyje įmontuoti elementai, be kurių statinio funkcionavimas nėra įmanomas. Atsižvelgiant į tai ir Taisyklėse įtvirtintas Buto draudimo sutarties sąlygas vertinant pagal vidutiniškai gerai informuoto, protingai atidaus ir apdairaus vartotojo suvokimo standartą bei jas sistemiškai aiškinant su kitomis Taisyklių nuostatomis, darytina išvada, kad pareiškėjas, sudarydamas Draudimo sutartį, turėjo pagrindo tikėtis, kad, apdraudus Butą, buvo apdraustos Įvykio metu sugadintos arba sunaikintos Butui padedančios funkcionuoti esminės Buto dalys, stacionari įranga ir vidaus apdaila (Buto pertvara tarp patalpos, grindų laminatas, grindjuostės, durys (4 vienetai), durų staktos (2 vienetai), lauko spyna, lauko durų skambutis ir jo mygtukas, šviestuvai (15 vienetų), šviestuvų jungikliai (8 vnt.), kištukiniai lizdai (27 vienetai) ir praustuvai (2 vienetai).

Vertinant, ar Įvykio metu sugadinta įmontuojama elektrinė viryklė ir sugadintas įmontuojamas virtuvės baldų komplektas taip pat priskirtini prie pagal Buto draudimo sąlygas apdraustų įrenginių, ir atsižvelgiant į tai, kad Taisyklėse nėra detalizuota įrenginių, draudžiamų pagal Buto draudimo sąlygas, samprata, kilus neaiškumui, ar minėti įrenginiai buvo apdrausti pagal namų turto, ar pagal Buto draudimo sąlygas, taip pat turi būti vadovojamasi CK 6.193–195 straipsniuose įtvirtintomis bendrosiomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis.

Sistemiškai aiškinant Taisyklių 13.1.6 ir 15.2.8 papunkčių nuostatas, nustatyta, kad pagal namų turto draudimo sąlygas yra draudžiami tik kilnojamieji daiktai, prie kurių nepriskirtini statinio elementai ir įrenginiai, išskyrus šias išimtis: įmontuojamus baldus, akvariumus ir karnizus. Remiantis Aktu, nustatyta, kad žala buvo padaryta įmontuojamiems virtuvės baldams. Kadangi Taisyklių 15.2.8 papunktyje nėra nurodytų įmontuojamų baldų draudimo išlygų, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad prie draudžiamų įmontuojamų baldų nepriskirtini įmontuojami virtuvės baldai, darytina išvada, kad įmontuojami virtuvės baldai yra priskirtini prie Taisyklių 15.2.8 papunktyje nurodytos išimties: prie pagal namų turto draudimo sąlygas draudžiamų asmeniniame ūkyje savo ir šeimos buitiniams ir kultūriniais poreikiams tenkinti skirtų kilnojamųjų daiktų taip pat priskirtini išvardyti prie statinio įmontuojami įrenginiai, taip pat ir įmontuojami baldai. Remiantis nurodytomis aplinkybėmis, pažymėtina, kad įmontuojami virtuvės baldai buvo apdrausti pagal namų turto draudimo sąlygas.

Vertinant Įvykio metu sugadintos elektrinės viryklės draudimą, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Taisyklėse nėra atskirai nurodytų buitinės technikos draudimo sąlygų, tačiau, remiantis CK 6.193–195 straipsniuose įtvirtintomis bendrosiomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis, buvo nustatyta, kad pagal statinių draudimo sąlygas buvo apdrausti visi esminiai statinio įrenginiai ir elementai, padedantys funkcionuoti statiniui. Be to, vadovaujantis Taisyklių 13.1.6 ir 15.2.8 papunkčių sąlygų sisteminiu aiškinimu, buvo nustatyta, kad pagal namų turto draudimo sąlygas buvo apdrausti asmeniniame ūkyje savo ir šeimos buitiniams ir kultūriniais poreikiams tenkinti naudojami *kilnojamieji* daiktai, taip pat įmontuojami balai, akvariumai ir karnizai. Siekiant įvertinti, ar Įvykio metu sugadinta įmontuojama elektrinė viryklė buvo apdrausta pagal Buto, ar pagal namų turto draudimo sąlygas, vertintina, ar be šios buitinės technikos Buto funkcionavimas nebūtų įmanomas ir ar nurodytas daiktas pagal savo esmę ir paskirtį yra priskirtinas prie kilnojamųjų ar nekilnojamųjų daiktų.

CK 4.2 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad kilnojamas daiktas, įeinantis į nekilnojamąjį daiktą ir praradęs savo individualius požymius, yra nekilnojamojo daikto dalis, o to paties straipsnio 5 dalyje reglamentuota, kad kilnojamas daiktas, fiziškai pritvirtintas ar kitaip prijungtas prie nekilnojamojo daikto, taip pat įeinantis į jį, bet nepraradęs savo individualių požymių, nelaikomas nekilnojamojo daikto dalimi.

Kasacinio teismo praktikoje dėl daikto kvalifikavimo antraeilium daiktu (priklausiniu) ir jo teisinio ryšio su pagrindiniu daiktu išaiškinta, kad priklausiniu pripažįstamas toks daiktas, kuris yra skirtas tarnauti pagrindiniam daiktui ir yra susijęs su pagrindiniu daiktu bendra ūkine paskirtimi. Konstatuojant teisiškai reikšmingas priklausinio sąsajas su pagrindiniu daiktu yra

svarbus ne jų fizinis ryšys (geografinė padėtis, buvimas vieno šalia kito), o funkcinis. Tam, kad pagrindinio daikto ir priklausinio funkcinis ryšys būtų pripažintas teisiškai reikšmingu, jis turi būti nuolatinio pobūdžio ir pasižymėti ne tik kito daikto naudojimu, bet ir nuolatinio tarnavimu pagrindiniam daiktui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr.3K-3-453/2006).

Nagrinėjamu atveju negalima teigti, kad sugadinta įmontuojama elektrinė viryklė savo funkcine paskirtimi buvo nuolat susijusi tik su pareiškėjui priklausančiu Butu ir kad ji savo paskirtimi tarnavo Butui tiek, kad Buto funkcionavimas, nesant šios buitinės technikos, būtų buvęs apsunkintas. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad sugadinta įmontuojama elektrinė viryklė pripažintina nekilnojamojo turto dalimi, kuri buvo apdrausta pagal statinio (nagrinėjamu atveju Buto) draudimo sąlygas.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes dėl įvykio metu sugadinto turto draudimo sąlygų, pažymėtina tai, kad įvykio metu sugadintas arba sunaikintas turtas (Buto pertvara tarp patalpos, grindų laminatas, grindjuostės, durys (4 vienetai), durų staktos (2 vienetai), lauko spyna, lauko durų skambutis ir jo mygtukas, šviestuvai (15 vienetų), šviestuvų jungikliai (8 vnt.), kištukiniai lizdai (27 vienetai), praustuvai (2 vienetai)) buvo apdraustas pagal Buto draudimo sąlygas, o išmontuoti virtuvės baldai ir elektrinė viryklė buvo aprausti pagal namų turto draudimo sąlygas. Kadangi remiantis sisteminiu Taisyklėse įtvirtintų Draudimo sutarties sąlygų aiškinimu buvo nustatyta, kad Taisyklių 18.2.11 papunktyje įtvirtinta įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju sąlyga yra taikytina tik namų turto draudimo atveju, darytina išvada, kad draudikas neturėjo pagrindo remtis šia Draudimo sutarties sąlyga, priimdamas sprendimą dėl draudimo išmokos, atlyginančios žalą, padarytą šiam turtui: Buto pertvarai tarp patalpos, grindų laminatui, grindjuostėms, durims (4 vienetai), durų staktoms (2 vienetai), lauko spynai, lauko durų skambučiui ir jo mygtukui, šviestuvams (15 vienetų), šviestuvų jungikliams (8 vnt.), kištukiniams lizdams (27 vienetai) ir praustuvams (2 vienetai).

Dėl ikisutartinės informacijos atskleidimo draudikui aplinkybių

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo draudikas rėmėsi ne tik Taisyklių 18.2.11 papunkčio sąlyga, tačiau taip pat nurodė, kad prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjas draudikui neatskleidė visos informacijos apie draudžiamą Butą (Buto naudojimo būdą, draudžiamu turtu besinaudojančius asmenis, daiktinių teisių į Butą suvaržymus ir kt.), taip pat nepateikė duomenų apie tarp pareiškėjo ir buvusių Buto savininkų vykusius teisminius ginčus. Draudiko teigimu, tai, kad pareiškėjas neatskleidė draudimo rizikai vertinti reikšmingos informacijos, yra pagrindas draudikui nemokėti draudimo išmokos.

Draudėjo pareiga atskleisti informaciją draudikui apie aplinkybes, galinčias turėti esminę įtaką draudžiamąjo įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui, reglamentuojama CK 6.993 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, prieš sudarant draudimo sutartį, draudėjas privalo suteikti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminę įtaką draudžiamąjo įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui (draudimo rizikai), jeigu tos aplinkybės nėra ir neturi būti žinomos draudikui. CK 6.993 straipsnio 2 dalyje esminėmis aplinkybėmis, apie kurias sudarydamas draudimo sutartį draudėjas privalo informuoti draudiką, pripažįstamos aplinkybės, nurodytos standartinėse draudimo sutarties sąlygose (draudimo rūšies taisyklėse), taip pat aplinkybės, apie kurias draudikas raštu prašė draudėjo suteikti informaciją. Atskleidimo pareigos nevykdymo teisinės pasekmės draudimo išmokai ir draudimo sutarties galiojimui skirstomos atsižvelgiant į draudėjo kaltę: tyčią, neatsargumą ir informacijos neatskleidimą nesant draudėjo kaltės.

Jeigu informacija neatskleidžiama tyčia, turint tikslą sąmoningai suklaidinti draudiką, tai draudikas turi teisę reikalauti draudimo sutartį pripažinti negaliojančia nuo sudarymo dienos, išskyrus atvejus, kai neatskleistos aplinkybės išnyko iki draudžiamąjo įvykio arba jam atsirasti neturėjo įtakos (CK 6.993 straipsnio 4 dalis). Šio straipsnio prasme melagingos informacijos suteikimas žinant, kad ji melaginga, reiškia tyčinį draudėjo veiksma, nes jis atskleidžia melagingą

informaciją žinodamas, kad ji melaginga, arba tikrąją teisingą informaciją nuslepia, sudarydamas apgaulingą vaizdą draudikui apie draudimo riziką ir draudžiamąjį įvykio atsiradimo tikimybę. Jeigu draudėjas neatskleidžia informacijos neketindamas sąmoningai suklaidinti draudiko ar iš to gauti naudos, toks informacijos neatskleidimas prilygintinas neatsargiam informacijos neatskleidimui. Pagal CK 6.993 straipsnio 6 ir 7 dalis, draudėjui dėl neatsargumo neatskleidus ikisutartinės informacijos, draudikas turi teisę įvykus draudžiamajam įvykiui sumažinti draudimo išmoką arba atsisakyti ją išmokėti įrodęs, kad nė vienas draudikas, žinodamas aplinkybes, kurių draudėjas nenurodė dėl neatsargumo, nebūtų sudaręs draudimo sutarties. Jeigu informacija neatskleidžiama nesant draudėjo kaltės, pagal CK 6.993 straipsnį jokių padarinių draudimo sutarties galiojimui ir draudimo išmokai neatsiranda.

Pagal CK 6.990 straipsnio 1 dalį, draudimo sutartis sudaroma draudikui akceptuojant draudėjo pasiūlymą (prašymą), pateiktą draudikui, arba draudėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti sutartį. Draudimo taisyklėse nustatytais atvejais draudėjo prašymas turi būti rašytinis, o rašytinio prašymo formą ir turinį tokiu atveju nustato draudikas. Tokiais atvejais, kai draudimo sutartis sudaroma esant rašytiniam draudėjo prašymui, kurį akceptuoja draudikas, draudėjo atsakomybė už prašyme pateiktų duomenų teisingumą įtvirtinta taip pat ir CK 6.990 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią draudėjas atsako už pasiūlyme (prašyme) pateiktų duomenų teisingumą, o sudarius draudimo sutartį, rašytinis draudėjo prašymas tampa sudėtine draudimo sutarties dalimi. Informacijos rinkimas apie draudimo riziką priskirtas draudiko kompetencijai pagal aptariamą CK 6.990 straipsnį, taip pat pagal CK 6.994 straipsnį, kuriame reglamentuojama draudiko teisė įvertinti draudimo riziką.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad informavimo pareiga pagal įstatymą nustatyta abiem sutarties šalims – ir draudėjui, ir draudikui. Draudimo sutartis yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu, todėl draudimo sutarties šalys privalo atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti. Draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, ne tik turi įvertinti draudėjo pateiktą informaciją, bet ir pats reikalauti pateikti ar rinkti, jo nuomone, trūkstamą informaciją apie draudėją tokios apimties ir tokiu būdu, kad draudiko suklydimo dėl draudžiamąjį įvykio tikimybė būtų kuo mažesnė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2013). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2011 m. lapkričio 8 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2011, konstatavo, kad draudimo riziką draudikas turi įvertinti ne tik pagal draudėjo informaciją, bet ir reikalauti papildomos informacijos, t. y. pateikti ar rinkti, jo nuomone, trūkstamą informaciją, reikšmingą draudimo rizikai vertinti.

Taisyklių 4.2 papunktyje nustatyta, kad draudimo sutartis sudaroma draudėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti draudimo sutartį. Atsižvelgiant į šias nuostatas, negalima teigti, kad pagal standartines sąlygas turto draudimo sutartys yra sudaromos draudikui akceptuojant draudėjų pateiktus rašytinius prašymus sudaryti turto draudimo sutartis. Nagrinėjamu atveju ginčo šalys taip pat nenurodė aplinkybių, kad prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjas pildė prašymo sudaryti Draudimo sutartį formą, kurioje pateikti draudiko suformuluoti draudimo rizikai vertinti reikšmingi klausimai. Kadangi Draudimo sutartis buvo sudaryta ne pagal pareiškėjo (draudėjo) rašytinį prašymą, o pareiškėjui akceptuojant draudiko pasiūlymą sudaryti Draudimo sutartį, vadovaujantis CK 6.993 straipsnio 2 dalimi, darytina išvada, kad, vertinant esminių aplinkybių, apie kurias pareiškėjas privalėjo informuoti draudiką, apimtį ir pobūdį, siekiant nustatyti, kokias aplinkybes draudikas pripažįsta reikšmingomis draudžiant turtą, reikia vadovautis Taisyklių nuostatomis.

Draudėjo ikisutartinės pareigos reglamentuotos Taisyklių 7.1 papunktyje, kuriame pateiktas esminių aplinkybių, apie kurias draudėjas prieš draudimo sutarties sudarymą turi informuoti draudiką, sąrašas. Esminėmis laikomos šios aplinkybės: 1) informacija apie apdraudžiamą objektą (pvz., statinio konstrukcijos); 2) informacija apie kitas to paties turto draudimo sutartis, sudarytas su kitais draudikais, pagal kurias turtas yra apdraustas nuo visų ar

dalies tų pačių rizikų; 3) kita informacija, kurią draudikas prašo suteikti raštu (Taisyklių 7.1.2 papunktis).

Taisyklių 7.1.2 papunktyje nėra detalizuota, kokia konkrečiai informacija apie draudžiamą objektą yra laikytina draudimo rizikai vertinti reikšmingomis aplinkybėmis (šiam papunktyje tik nurodyta, kad, vertinant draudimo riziką, būtina gauti informaciją apie draudžiamo statinio konstrukcijas), tačiau, minėtame papunktyje nurodytą Draudimo sutarties sąlygą sistemiskai aiškinant su draudimo liudijime nurodytomis individualiomis Draudimo sutarties sąlygomis, nustatyta, kad reikšminga informacija apie draudžiamą objektą draudikas pripažino duomenis apie Buto plotą, statybos pabaigos metus ir Buto laikančiąsias konstrukcijas. Darytina išvada, kad prie Taisyklių 7.1.2 papunktyje nurodytos informacijos apie draudžiamą objektą nepriskirtina informacija apie draudimo objekto naudojimo būdą, jo teisinį režimą ir kt.

Taisyklių 7.1 papunktyje nėra nurodyta, kad draudimo rizikai vertinti reikšmingomis aplinkybėmis (esminėmis aplinkybėmis, apie kurias sudarydamas draudimo sutartį draudėjas privalo informuoti draudiką) taip pat pripažįstamos aplinkybės apie statinio įsigijimą, naudojimą, iš pastato iškeldinamus asmenis ir kt. Be to, pažymėtina tai, kad, nors Taisyklių 7.1.2 papunktyje nurodyta, kad draudimo rizikai vertinti reikšmingomis aplinkybėmis pripažintina ir kita informacija, kurią draudikas paprašo suteikti raštu, tačiau draudikas Lietuvos bankui nepateikė informacijos, kad prieš sudarant Draudimo sutartį raštu paprašė pareiškėjo pateikti duomenis apie Buto naudojimą, buvusius ar esamus daiktinių teisių į Butą suvaržymus ir kt. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjas, pateikęs draudikui prašomą informaciją, turėjo pagrindo tikėtis, kad atskleidė visą draudimo rizikai įvertinti reikšmingą ikisutartinę informaciją.

Atsižvelgiant į draudiko, kaip draudimo rinkos profesionalo, siūlančio draudėjui prisijungimo būdu sudaryti draudimo sutartį pagal standartines sąlygas, pareigą rinkti ir patikrinti duomenis apie draudimo objektą, taip pat į draudiko teisę tiek prašyti draudėjo informacijos, tiek savarankiškai ją gauti iš registru ar kitais būdais patikrinti faktinę informaciją apie statinį, pažymėtina tai, kad, draudikui Taisyklėse nedetalizavus draudimo rizikai vertinti reikšmingos informacijos apie draudimo objektą (nedetalizavus būtinos pateikti ikisutartinės informacijos), nepatikrinus VĮ Registrų centro duomenų apie registruotus daiktinių teisių į draudžiamą nekilnojamąjį daiktą suvaržymus, taip pat duomenų apie kitų juridinių faktų įregistravimą Nekilnojamojo turto registre, nėra pagrindo remtis tuo, kad nebuvo pateikta visa reikšminga ikisutartinė informacija ir šiuo pagrindu atsisakyti pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką dėl Įvykio.

Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad draudikas ikisutartinės informacijos neatskleidimo aplinkybėmis pradėjo remtis tik atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi dėl vartojimo ginčo išnagrinėjimo, tačiau, priimdamas sprendimą nemokėti draudimo išmokos, šiomis aplinkybėmis nesirėmė ir nevertino pareiškėjo kaltės dėl neatskleistos informacijos apie Buto naudojimą. Nagrinėjamu atveju negalima teigti, kad pareiškėjas, sudarydamas Draudimo sutartį, sąmoningai nuslėpė informaciją apie vykusius teisinius ginčus su buvusiais Buto savininkais ir draudikui nesuteikė duomenų apie šių asmenų iškeldinimą, siekdamas suklaidinti draudiką. Pareiškėjo draudikui nurodytos informacijos nesuteikimas taip pat negali būti vertinamas kaip pareiškėjo neatsargumas, nes sudarydamas Draudimo sutartį pareiškėjas turėjo pagrindą manyti, kad draudikui atskleidė visą reikšmingą informaciją, nes pateikė visus Taisyklių 7.1.2 papunktyje, reglamentuojančiame atskleistiną informaciją apie draudimo rizikai vertinti esmines aplinkybes, nurodytus duomenis. Kaip minėta, pagal CK 6.993 straipsnį, teisinių padarinių draudimo išmokai dėl nesant draudėjo kaltės neatskleistos ikisutartinės informacijos neatsiranda. Darytina išvada, kad draudikas neturi pagrindo atsisakyti pareiškėjui dėl Įvykio mokėti draudimo išmoką, remdamasis tuo, kad pareiškėjas nesuteikė informacijos apie tarp pareiškėjo ir buvusių Buto savininkų vykusius teisinius ginčus ir sudarytą Taikos sutartį, kurios pagrindu buvusiems Buto savininkams buvo leista gyventi Bute.

Nagrinėjamu atveju draudikas remiasi ir tuo, kad pareiškėjas nevykdė sutartinių pareigų, nes pažeidė Taisyklių 7.2.1 papunkčio nuostatas, kad draudėjas su apdraustu turtu turi elgtis taip, kaip nesant draudimo apsaugos elgtųsi kiekvienas protingas ir sąmoningas turto savininkas. Draudiko teigimu, asmenys, kuriems Taikos sutarties pagrindu buvo leista gyventi Bute, yra prilyginami draudėjui ir jų pareigų tinkamai rūpintis apdraustu turtu nevykdymas yra pagrindas draudikui dėl Įvykio nemokėti draudimo išmokos.

Taisyklių 2.5 papunktyje nustatyta, kad draudėju pripažįstamas asmuo, kuris kreipėsi į draudiką dėl draudimo sutarties sudarymo arba kuriam draudikas pasiūlė sudaryti draudimo sutartį, arba kuris sudarė draudimo sutartį su draudiku pagal šias draudimo taisykles. Pagal draudimo sutarties sąlygas, draudėjas ir apdraustasis gali būti tas pats asmuo. Apdraustuoju laikytinas turto draudimo sutartyje nurodytas asmuo, kurio interesai yra draudžiami. Pagal Turto draudimo sutartį, apdraustaisiais taip pat laikomi kartu su apdraustuoju gyvenantys ir bendro ūkio siejami asmenys (Taisyklių 2.1 papunktis). Pažymėtina, kad Taisyklių 2.1 papunkčio nuostata taip pat pakartojama ir draudimo liudijime, kuriame irgi konkretizuota apdraustojo samprata. Pagal draudimo liudijimo sąlygas, apdraustuoju yra laikytinas fizinis arba juridinis asmuo, esantis draudimo liudijime nurodyto apdrausto turto savininku arba bendrasavininkiu.

Taisyklių 9.4 papunktyje nurodyta, kad kiekvienas apdraustasis turi tokias pačias pareigas kaip ir draudėjas, o pareigą mokėti draudimo įmoką apdraustasis turi tais atvejais, kai tokios pareigos neturi draudėjas. Remiantis nurodytomis Taisyklių nuostatomis ir draudimo liudijime įtvirtintomis Draudimo sutarties sąlygomis, darytina išvada, kad Taisyklių 7.2.1 papunktyje nustatytas įpareigojimas su apdraustu turtu turi elgtis taip, kaip nesant draudimo apsaugos elgtųsi kiekvienas protingas ir sąmoningas turto savininkas, yra taikomas turto draudimo sutartį sudarančiam asmeniui (draudėjui) ir apdrausto turto savininkui ir (arba) bendrasavininkui (-iams), jei draudėjas ir apdraustasis nesutampa, taip pat asmenims, kurie gyvena ir yra siejami bendro ūkio su apdrausto turto savininku ir (arba) bendrasavininkiu (-iais).

Atkreiptinas dėmesys, kad Taisyklių 7.2.1 papunkčio sąlyga pagal jos formuluotę ir išraiškos būdą negali būti aiškinama per plačiai, nustatant, kad šis papunktis taikomas ne tik draudėjui ir apdraustajam (kai draudėjas su apdraustuoju (-aisiais) nesutampa), bet ir kitiems draudimo objekte gyvenantiems, teisėtai esantiems, išskeldinamiems ar išskeldintiems, taip pat apdraustu turtu besinaudojantiems asmenims, kurie su apdrausto turto savininku ir (arba) bendrasavininkiu (-iais) negyvena kartu ir nėra siejami bendro ūkio (t. y. kurie nelaikytini apdraustaisiais pagal turto draudimo sutartį). Be to, pagal Taisyklių 7.2.1 papunktyje įtvirtintos sąlygos turinį, jos nėra pagrindo aiškinti draudiko nurodytu būdu, nustatant, kad draudėju yra ir draudimo objekto savininkas (kai draudėjas su apdraustuoju sutampa), ir asmuo, kuris naudojasi draudimo objektu savininkui leidus. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad Taisyklių 7.2.1 papunkčio sąlyga turi būti aiškinama draudiko nurodytu būdu ir kad draudimo sutarties šalys, sudarydamos Draudimo sutartį, buvo susitarusios šią sąlygą taikyti ne tik draudėjo ir apdraustojo (kai draudėjas su apdraustuoju nesutampa) sutartinių pareigų nevykdymo atveju.

Remiantis nustatytomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad, atsižvelgiant į tai, jog žalą Įvykio metu padarė asmenys, nepatenkantys į standartinėse ir individualiose Draudimo sutarties sąlygose nustatytą draudėjo ir apdraustojo (-ųjų) sąrašą, draudikas neturi pagrindo vadovautis Taisyklių 7.2.1 papunkčio sąlyga, įtvirtinančia sutartines draudėjo pareigas (ir apdraustojo, kai jis nesutampa su draudėju), bei Taisyklių 8.2.5 papunkčio, suteikiančio draudikui teisę pagal sutartinių pareigų pažeidimo pobūdį spręsti dėl draudimo išmokos nemokėjimo ar jos dydžio sumažinimo, vertinti aplinkybių dėl sutartinių pareigų nevykdymo atsirandančių teisinių padarinių Įvykio metu padarytą žalą atlyginančiai draudimo išmokai. Darytina išvada, kad draudikas nepagrįstai atsisakė pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką dėl Taisyklių 7.2.1 papunktyje nustatytų sutartinių pareigų nevykdymo.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes ir vadovaujantis įrodymų visumos vertinimu, darytina išvada, kad draudikui kyla pareiga pagal Draudimo sutarties sąlygas apskaičiuoti ir pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią Įvykio metu padarytą žalą

šiam turtui: Buto pertvarai tarp patalpos, grindų laminatui, grindjuostėms, durims (4 vienetai), durų staktoms (2 vienetai), lauko spynai, lauko durų skambučiui ir jo mygtukui, šviestuvams (15 vienetų), šviestuvų jungikliams (8 vnt.), kištukiniams lizdams (27 vienetai) ir praustuvams (2 vienetai).

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjo E. S. reikalavimą ir rekomenduoti draudikui pagal Draudimo sutarties sąlygas apskaičiuoti ir pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką, atlyginančią įvykio metu padarytą žalą šiam apdraustam turtui: Buto pertvarai tarp patalpos, grindų laminatui, grindjuostėms, durims (4 vienetai), durų staktoms (2 vienetai), lauko spynai, lauko durų skambučiui ir jo mygtukui, šviestuvams (15 vienetų), šviestuvų jungikliams (8 vnt.), kištukiniams lizdams (27 vienetai) ir praustuvams (2 vienetai).

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius